

Vandretur nr. 5:

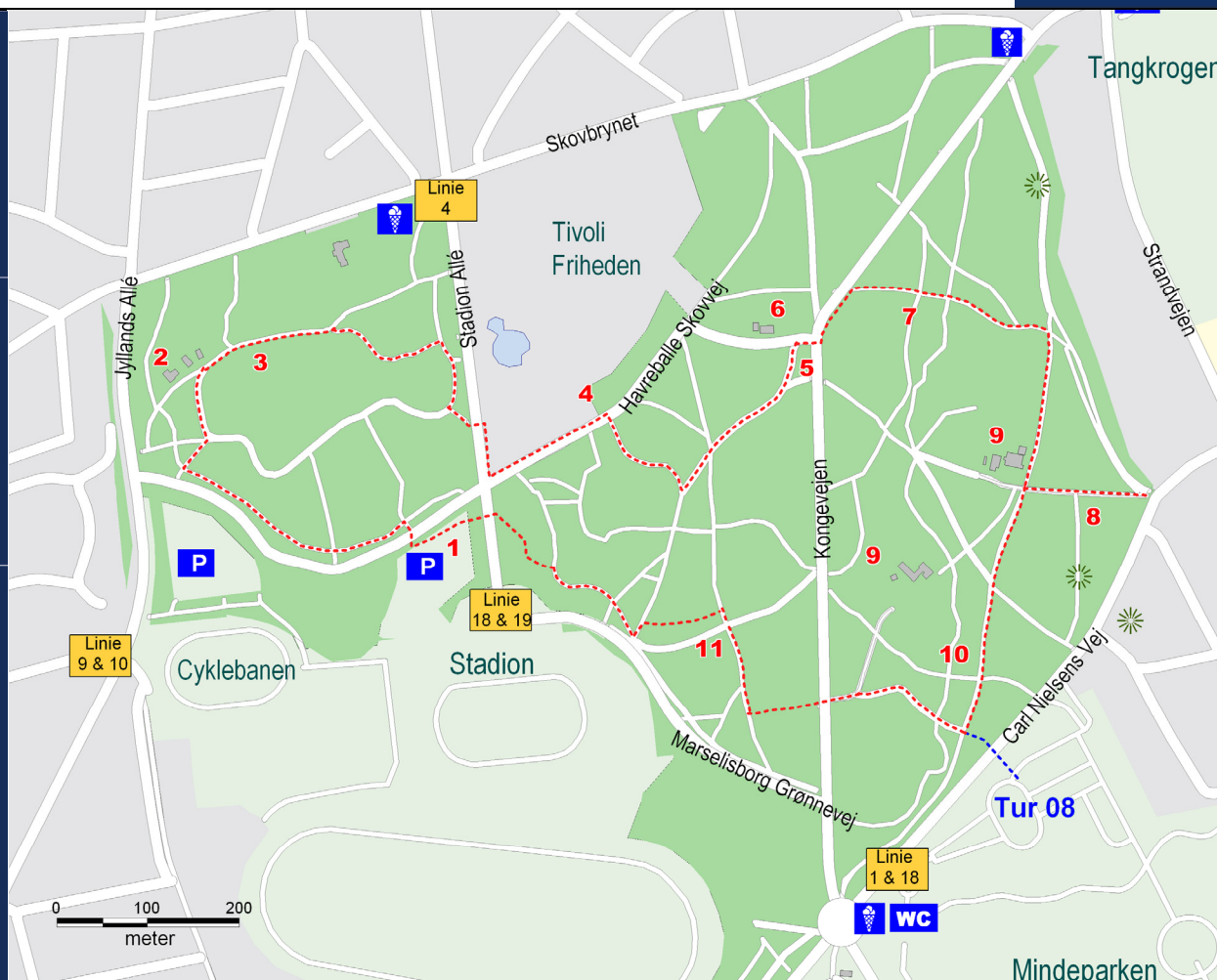
Havreballe Skov

Århus Kommune

Naturforvaltningen

Magistratens 2. Afdeling

Busstoppested		Kiosk		Fortidsminder	
Ruteforslag		Forbindelse til andre ruter			
Samlet rutelængde:		3,1 km			
Tilgrænsende turforslag:		Nr. 8 Forsthaven, Haveforeningen Skovlunden og Kirkeskoven			
Egnet for gangbesværede:		Delvis			

Om turforslaget

Turforslaget starter og slutter på parkeringspladsen foran Århus Stadion. Der er flere busforbindelser til Havreballe Skov f.eks. linje 4 (med stoppestedet Stadion Allé); linje 18, 19 (med stoppestedet Atletion\Arena\Århus Stadion), samt linjerne 1 (Mindeparken), 9 og 10 (Cykelbanen). Skoven ligger i gang- og cykelafstand fra midtbyen (ca. 3 km).

Den foreslåede tur går gennem en bynær skov, rig på natur- og kulturhistorie. Skoven er et lille fristed på ca. 60 ha omkranset og gennemskåret af veje, der opdeler skoven i en vestlig del, et midterparti og en østlig del. Med undtagelse af strækningen langs Carl Nielsens Vej omslutter bebyggelse nu skoven. Fra Havreballe Skov kan man fortsætte til Mindeparken eller Forsthaven (turforslag nr. 8).

Vest for Stadion Allé må hunde luftes uden snor, hvis de er under førers fulde kontrol. Øst for Stadion Allé skal hunde altid være i snor.

Turen kan uden anstrengelse gås på ca. 1,5 time.

Havreballe Skov

Navnet Havreballe stammer tilbage fra 1300-tallet og betyder havrebakken. Skoven tilhørte hovedgården Havreballegård (Kronens sædegård) – senere kaldet Marselisborg. Det nærtliggende Marselisborg Gymnasium er opført på samme sted, som gården lå.

Skoven består hovedsagelig af blandet løvskov primært bøg, eg og ask. Alderen varierer fra nyplantede til gamle bevoksninger og gamle enkelttræer, der stedvis står til naturligt forfald. De største bøge i Århus-skovene findes i Havreballe Skov (højde ca. 35 m; diameter i brysthøjde ca. 1 m). Der er mange vådområder i skoven, hvilket muliggør en relativ høj biodiversitet for en lille, bynær skov. Variationen i bevoksningerne fremmes gennem en skånsom hugst.

Turen tager sit udgangspunkt fra P-pladsen foran stadion. **Egene (1)** omkring stadion er ca. 180 år gamle. En del vil blive bevaret som naturmonumenter til naturligt forfald.

Ved **Svanedammen** ligger nogle huse **(2)**, som er resterne af Århus Zoologiske Have, der lå her fra 1932-60. I havens storhedstid var der omkring 2000 dyr og fugle fordelt på ca. 480 forskellige arter. En del århusianere kender denne del af skoven som Skoleskoven, da den også har været brugt til biologiundervisning af skolebørn i 1960'erne og 1970'erne.

Billedkunstneren Jørn Rønnau har nu sit atelier i husene. I 1990erne lavede Jørn Rønnau en række træskulpturer i Århus Skovene. De fleste er siden gået helt eller delvist til, (det er naturens gang), fx kan man se resterne af skulpturen **hjertræet (3)** ved Svanedammen. Bag ved hjertræet står nordamerikanske nobilisgraner, oprindeligt plantet til pyntegrønt til jul.

Svanedammen er i øvrigt kunstigt anlagt. Er man heldig, kan man se skarver på nært hold i dammen. Når vinteren byder på en længerevarende kuldeperiode, og isen er erklæret for sikker, kan man skøjte på søen.

Tivoli Friheden (4) startede i 1904 med anlæg af restaurant Terrassen. Før den officielle start var området velbesøgt, og der var udsækning ved den lokale skovfoged. Navnet Friheden stammer formentlig fra en tid, hvor ejeren af Marselisborg gav byens borgere lov til – eller en særlig frihed til – at færdes på arealet.

Bronzestatuen af skovguden **Pan (5)** er lavet i 1938 af billedhuggeren Elias Ølsgaard. I græsk mytologi optræder Pan som gedehyrdernes gud og afbilledes med menneskekrop delvis dækket af hår, et bukkelignende ansigt med horn, hale samt klove.

Oldenhuset (6) blev bygget i 1933 som skovfogedbolig. Navnet kommer af, at borgere tidligere kunne indsamle olden (frø af eg og bøg) i skovene og sælge dem til skovfogeden ved Oldenhuset bl.a. til brug til fodring i Dyrehaven. I dag bruges olden ikke mere, men bl.a. kraftfoder og roer.

Syd for **(7)** kigger man ind i en **mose** med vindfældede træer, der får lov at ligge til naturligt henfald og gøre stedet til en spændende biotop for svampe, fugle- og dyreliv. Her kan man ofte træffe rådyr, og den bløde jord afslører, at ræv, grævling og mår har sin gang på stedet. Om sommeren har padderne et godt sted.

Der ligger en kuplet bronzealderhøj i kanten af **Pigens Mose (8)**.

Havreballe Skov blev udsat for store ødelæggelser under 2. Verdenskrig. I alt beslaglagde tyskerne (primært den tyske marine) 13 ha og opførte bunkers, barakker og veje. Området var omkranset af to pigtrådshegn. En del af skoven var også mineret. Efter krigen var der i en periode lejr for tyske flygtninge i området øst for Kongevejen. Efter krigen blev barakkerne fjernet, og i 1949 blev sårene i skoven helet med nyplantninger af især eg og senere bøg og ask; derfor er der relativt meget mellemaldrende skov i denne del af Havreballe Skov.

Bunkeranlæggene (9) benyttes i dag af Søværnets Operative Kommando (SOK).

En firkantet **jordvold (10)** er et minde om en planteskole (Bomskolen), der formentlig er anlagt af den tyskfødte skovrider G.W. Hampe. Bomskolen er en fordanskning af det tyske ord for planteskole, Baumschule.

Egebevoksningen (11) er fra 1839 og er underplantet med bøg i 1971. Bevoksningen vil med tiden danne et dejligt skovbillede, hvor meget gamle ege vil stå som naturmonumenter mellem bøge.